

Bartłomiej Gadecki

Przestępstwo zbycia falsyfikatu. Komentarz do art. 109b ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

Ochrona Zabytków 56/2 (241), 88-92

2008

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PRZESTĘPSTWO ZBYCIA FALSYFIKATU. KOMENTARZ DO ART. 109B USTAWY O OCHRONIE ZABYTEKÓW I OPIECE NAD ZABYTEKAMI

Ustawą z dnia 24 lutego 2006 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami¹ do ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami² (dalej – ustawa o zabytkach) dodano m.in. art. 109b w brzmieniu: „Kto rzecz ruchomą zbywa jako zabytek ruchomy albo zbywa zabytek jako inny zabytek, wiedząc, że są one podrobione lub przerobione, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”.

Do tej pory w walce z fałszerstwami zabytków wykorzystywano art. 286 § 1 kodeksu karnego³ (dalej k.k.⁴), który stanowi: „Kto, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadza inną osobę do niekorzystnego rozporządzenia własnym lub cudzym mieniem za pomocą wprowadzenia jej w błąd albo wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8” (przestępstwo oszustwa).

Artykuł 286 § 1 k.k. miał zastosowanie m.in. w przypadku, gdy:

- osoba oferowała sprzedaż rzeczy (niebędącej zabytkiem), wmawiając kupującemu, że jest to zabytek;
- kupujący był w błędnym przekonaniu, że rzecz (niebędąca zabytkiem) jest zabytkiem, a sprzedawca nie wyprowadzał go z tego błędnego przekonania;
- sprzedający oferował zabytek, wmawiając kupującemu, iż jest to inny zabytek;
- sprzedający zabytek nie wyprowadzał kupującego z błędnego przekonania, że oferowany zabytek jest innym zabytkiem⁵.

Przestępstwo z art. 109b ustawy o zabytkach nazywane jest w doktrynie:

- przestępstwem wprowadzenia fałszyfikatu do obrotu⁶;
- przestępstwem wprowadzania do obrotu sfalszowanego zabytku⁷;
- paserstwem fałszyfikatu⁸;
- przestępstwem oszustwa na rynku zabytków⁹.

Odnosząc się do zaproponowanych nazw dla omawianego występkę, należy poczynić kilka uwag. Na gruncie art. 305 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej¹⁰ Sąd Najwyższy orzekł, iż „wprowadzeniem do obrotu” jest przekazanie przez producenta lub importera po raz pierwszy do obrotu towarów oznaczonych podrobionym znakiem towarowym¹¹. Przestępstwo z art. 109b ustawy o zabytkach penalizuje zaś każde zbycie (każdą transakcję) podrobionego lub przerobionego zabytku.

Należy również wskazać, iż omawiane przestępstwo nie zawiera podstawowego znamienia przestępstwa oszustwa, jakim jest doprowadzenie innej osoby do niekorzystnego rozporządzenia własnym lub cudzym mieniem za pomocą wprowadzenia jej w błąd albo wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania.

Dlatego wydaje się, że nazwa „przestępstwo zbycia fałszyfikatu” najprecyzyjniej oddaje istotę komentowanego przestępstwa¹².

Przedmiot ochrony

Rodzajowym przedmiotem ochrony jest dziedzictwo narodowe¹³. Indywidualnym przedmiotem ochrony jest pewność obrotu zabytkami¹⁴. Przepis ten chroni również zaufanie do autentyczności znajdujących się w obrocie zabytków. Dodatkowym przedmiotem ochrony jest majątkowy interes nabywców.

Art. 3 pkt 1 ustawy o zabytkach zawiera legalną definicję zabytku¹⁵. Zabytkiem jest nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Strona przedmiotowa

Zachowanie sprawcy przestępstwa może polegać na:

- a) zbyciu rzeczy ruchomej jako zabytku ruchomego,
- b) zbyciu zabytku jako innego zabytku

- wiedząc, że są one podrobione albo przerobione¹⁶.

Dla zaistnienia przestępstwa wystarczy, że sprawca postąpi chociażby w jeden z dwóch wymienionych sposobów zachowania¹⁷. Niniejsze przestępstwo można popełnić tylko przez działanie.

Zbycie rzeczy ruchomej jako zabytku ruchomego

Dotyczy to przypadku, gdy zbywany jest podrobiony (a nie przerobiony) zabytek (przepis nie znajdzie zastosowania w sytuacji, gdy następuje zbycie rzeczy ruchomej jako zabytku ruchomego, ale nie było podrobienia - w tym wypadku może jednak znaleźć zastosowanie art. 286 § 1 k.k.). Osoba, która dokonuje zbycia, może nie być tą samą osobą, która podrobiła zbywany zabytek.

Podrobieniem zabytku będzie nadanie przedmiotowi (niebędącemu zabytkiem) pozornie charakteru zabytku, w wyniku czego powstanie imitacja zabytku mająca uchodzić za zabytek¹⁸. Przez podrobienie należy rozumieć takie wykonanie przedmiotu, które polega na zachowaniu pozorów, że został wykonany przez jego faktycznego autora¹⁹.

Art. 3 pkt 3 ustawy o zabytkach stanowi, że zabytek ruchomy to rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o których mowa w art. 3 pkt 1 ustawy o zabytkach.

Zbycie zabytku jako innego zabytku

Tu mamy do czynienia z sytuacją, gdy zbywany jest zabytek (zarówno zabytek ruchomy, którego definicja znajduje się w art. 3 pkt 3 ustawy o zabytkach, jak i zabytek nieruchomy, którego definicja znajduje się w art. 3 pkt 2 ustawy o zabytkach, a także zabytek archeologiczny, którego definicja znajduje się w art. 3 pkt 4 ustawy o zabytkach), który wcześniej został przerobiony (przepis nie znajdzie zastosowania w sytuacji, gdy następuje zbycie zabytku jako innego zabytku, ale nie było przerobienia - w tym wypadku może jednak znaleźć zastosowanie art. 286 § 1 k.k.). Osoba, która dokonuje zbycia, może nie być tą samą osobą, która przerobiła zbywany zabytek.

Przerobienie zabytku będzie polegało na nadaniu mu innego wyglądu od pierwotnego²⁰.

Znamię czasownikowe „zbywa”

Przy ustalaniu znaczenia znamienia czasownikowego „zbywa” na gruncie komentowanego artykułu najpierw należy przedstawić, jak to znamię czasownikowe było rozumiane w innych przepisach przewidujących odpowiedzialność karną. Poglądy komentatorów prezentują się następująco:

- określenie zbycie ma szerszy zakres niż sprzedaż, a więc obejmuje wszystkie formy przeniesienia władania na inną osobę²¹;
- zachowanie się sprawcy polega na zbyciu, czyli jakimkolwiek jego zachowaniu powodującym przeniesienie władania na inną osobę²²;
- pojęcie zbycia obejmuje wszelkie czynności prowadzące do przejścia trwałego władztwa przez inną osobę za świadczenie wzajemne o charakterze majątkowym lub niemajątkowym²³;
- zbycie może być odpłatne lub darmowe²⁴;
- zbycie ma szeroki zakres i obejmuje każdą czynność, której treścią jest przeniesienie władztwa bez zamiaru jego odzyskania. Nie jest zbyciem użyczenie na określony czas. Obojętna jest forma czynności; może to być darowizna, sprzedaż, zamiana²⁵;
- należy uznać, iż czynność zbycia może być zrealizowana tylko w formie czynności odpłatnej²⁶;
- pojęcia zbycia nie należy utożsamiać ze sprzedażą. Ma ono szerszy zakres, obejmuje bowiem również te zachowania, w których wyniku rzecz przechodzi we władztwo nabywcy, a umowa nie ma charakteru pieniężnego, lecz jest np. zamianą²⁷;
- nie ma znaczenia, czy zbycie nastąpiło pod tytułem odpłatnym (np. umowa pożyczki), czy darmowym (np. zwolnienie z długu)²⁸.

Przyglądając się wymienionym wyżej sformułowaniom, widzimy, że różnice poglądów zasadniczo sprowadzały się do zagadnienia, czy pod pojęciem „zbycia” można rozumieć też darowiznę. Słusznie jednak J. Majewski zauważa, iż w obecnym stanie prawnym w przepisie art. 300 § 1 i 2 k.k. terminu „zbycie” użyto obok czasownika „darowuje”, co powoduje, że „zbycie składnika majątku” to w rozumieniu przepisów art. 300 k.k. każda wykonana odpłatnie czynność rozporządzająca dłużnika (czynności nieodpłatne obejmuje znamię „darowuje”)²⁹. Czasownik „zbyć”, według definicji zawartej w *Słowniku języka polskiego*, oznacza: sprzedać, odstąpić coś za pieniądze; pozbyć się czegoś przez sprzedaż³⁰.

Biorąc pod uwagę powyższe, należy stwierdzić, że znamię czasownikowe „zbywa” na gruncie art. 109b ustawy o zabytkach nie obejmuje darowizny (skoro

ustawodawca, obok znamienia „zbywa”, posługuje się znamieniem czasownikowym „darowuje” na określenie darowizny w przepisie art. 300 § 1 i § 2 k.k., to trudno uznać, iż w innych przepisach przewidujących odpowiedzialność karną znamię czasownikowe „zbywa” obejmuje darowiznę); zbycie oznacza sprzedaż, zamianę. Zatem osoba, która dokonuje darowizny rzeczy ruchomej jako zabytku ruchomego albo dokonuje darowizny zabytku jako innego zabytku, nie popełnia komentowanego przestępstwa (nie popełni ona również przestępstwa oszustwa, bowiem oszustwo można popełnić tylko „w celu osiągnięcia korzyści majątkowej”).

Pozostaje jeszcze określić moment dokonania przestępstwa. Poglądy komentatorów na temat momentu dokonania przestępstwa przy istnieniu znamienia czasownikowego „zbywa” przedstawiają się następująco:

- dokonanie przestępstwa następuje z momentem trwałego przejścia władztwa przez inną osobę³¹;
- z chwilą dojścia do porozumienia (zawarcia umowy) co do przeniesienia władania następuje dokonanie przestępstwa, niezależnie od tego, czy nastąpiło przekazanie³²;
- zbyciem jest trwałe przejście władztwa za zgodą zbywcy przez inną osobę; następuje to w momencie wydania³³.

Ustalając moment dokonania przestępstwa z art. 109b ustawy o zabytkach, pomocniczo trzeba sięgnąć do treści art. 155 § 1 k.c.³⁴, który stanowi, iż umowa sprzedaży, zamiany, darowizny lub inna umowa zobowiązująca do przeniesienia własności rzeczy co do tożsamości oznaczonej przenosi własność na nabywcę, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej albo że strony inaczej postanowiły. Paragraf 2 tego artykułu stanowi, że jeżeli przedmiotem umowy zobowiązującej do przeniesienia własności są rzeczy oznaczone tylko co do gatunku, do przeniesienia własności potrzebne jest przeniesienie posiadania rzeczy. To samo dotyczy wypadku, gdy przedmiotem umowy zobowiązującej do przeniesienia własności są rzeczy przyszłe.

Odnosząc się do powyższego, należy stwierdzić, iż zabytki będą zasadniczo rzeczami oznaczonymi co do tożsamości³⁵; z tego wynika, że własność przechodzi na nabywcę przez sam fakt zawarcia umowy i że do przejścia własności nie jest potrzebne przeniesienie posiadania³⁶. Zatem komentowane przestępstwo będzie dokonane w większości przypadków już z chwilą zawarcia umowy.

Podmiot

Jest to przestępstwo powszechne. Sprawcą tego przestępstwa może być każdy (*delictum commune*)³⁷; ustawa nie wymaga posiadania przez niego szczególnych właściwości.

Strona podmiotowa

Strona podmiotowa przestępstwa określonego w art. 109b będzie ograniczona jedynie do umyślności z zamiarem bezpośrednim³⁸. Komentując omawiane przestępstwo, A. Księżopolska-Kukulka stwierdza, iż posłużenie się przez ustawodawcę sformułowaniem: „wiedząc, że są one podrobione lub przerobione”, wskazuje dobitnie, iż czyn ten może być popełniony wyłącznie umyślnie³⁹. Z kolei D. Olejniczak pisze: „Nasuwa się wniosek, że sam czyn może zostać popełniony zarówno w zamiarze bezpośrednim, jak i ewentualnym. W sytuacji, gdy handlarz przyjmuje, w celu zbycia, obraz od nieznannej osoby, w niejasnych okolicznościach i akceptuje myśl, że obraz może być falsyfikatem, a pomimo tego godzi się na takie zachowanie, to swoim czynem wywołuje skutek uboczny w postaci wypełnienia znamion czynu zabronionego”⁴⁰. Odnosząc się do tego poglądu, należy podnieść, iż sformułowanie: „wiedząc, że są one podrobione lub przerobione” oznacza, że czyn może być popełniony tylko z zamiarem bezpośrednim, wykluczony jest zatem zamiar ewentualny⁴¹. Osoba, która tylko podejrzewa, że sprzedawany przez nią zabytek jest podrobiony/przerobiony, nie popełnia przestępstwa z art. 109b ustawy o zabytkach. Aby sprawcy postawić zarzut z tego artykułu, trzeba wykazać, iż wiedział on o podrobieniu/przerobieniu zabytku, a nie wystarczy udowodnienie mu, że tylko podejrzewał nieautentyczność zbywanego zabytku.

Zagrożenie karą i środkami karnymi

Przestępstwo jest zagrożone karą grzywny, karą ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. Przewidziane dla tego występku ustawowe zagrożenie umożliwia sądowi odstąpienie od wymierzenia kary, jeżeli społeczna szkodliwość czynu nie jest znaczna (zob. art. 59 § 1 k.k.); umożliwia też warunkowe umorzenie postępowania karnego wobec jego sprawcy (zob. art. 66 § 1 k.k.).

Zagadnienia procesowe

Przestępstwo z art. 109b ścigane jest z oskarżenia publicznego, z urzędu. Postępowanie przygotowawcze prowadzi się w formie dochodzenia (zob. art. 325b § 1 pkt 1 kodeksu postępowania karnego⁴² – dalej k.p.k.). Sądem właściwym do rozpoznania sprawy w pierwszej instancji jest Sąd Rejonowy (zob. art. 24 i 25 k.p.k.).

Zgodnie z art. 95 ustawy o zabytkach minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego lub wojewódzki konserwator zabytków mogą w sprawach ochrony zabytków występować na prawach oskarżyciela posiłkowego w postępowaniu karnym. Należy zauważyć, iż choć podrobiony zabytek ruchomy jest rzeczą ruchomą (a nie zabytkiem) to w sformułowaniu „w sprawach ochrony

zabytków” mieszczą się sprawy z zakresu ochrony autentyczności znajdujących się w obrocie zabytków. Zatem, gdy oskarżono osobę o zbycie rzeczy ruchomej jako zabytku ruchomego, to minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego lub wojewódzki konserwator zabytków będzie mógł wystąpić na prawach oskarżyciela posiłkowego w tym postępowaniu karnym.

Mgr Bartłomiej Gadecki, absolwent Podyplomowych Studiów Problematyki Zorganizowanej Przestępczości i Terroryzmu na Uniwersytecie Warszawskim oraz Podyplomowych Studiów Prawa Handlowego na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu, jest aplikantem Prokuratury Rejonowej w Ostródzie.

Przypisy

1. Dz.U. z 2006 r., Nr 50, poz. 362.
2. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz.U. z 2003 r., Nr 162, poz. 1568).
3. Zob. K. Zeidler, *Prawo ochrony dziedzictwa kultury*, Warszawa 2007, s. 208; tenże, *Nowe przestępstwa w systemie karnoprawnej ochrony dziedzictwa kultury*; „Ochrona Zabytków” 2006, nr 4, s. 66; P. Ogrodzki, *Przestępczość przeciwko zabytkom (współpraca organów ścigania z instytucjami kultury i służbą ochrony zabytków w jej zwalczaniu)*, (w:) *Prawnokarna ochrona dziedzictwa kultury. Materiały z konferencji Gdańsk, 30 maja – 1 czerwca 2005 r.*, pod red. J. Karczmarek, Zakamycze 2006, s. 134-135; A. Gerecka-Żołyńska, *Rozważania wokół współczesnych problemów karnoprawnej i karnoprocesowej ochrony zabytków*, (w:) *Wokół problematyki prawnej zabytków i dzieł sztuki*, t. 1, pod red. W. Szafranieckiego, Poznań 2007, s. 134; szerzej na temat przestępstwa oszustwa zob. T. Oczkowski, *Oszustwo jako przestępstwo majątkowe i gospodarcze*, Zakamycze 2004.
4. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. (Dz.U. z 1997 r., Nr 88, poz. 553).
5. Zob. B. Gadecki, *Przestępstwo fałszerstwa zabytku*, „Ochrona Zabytków” 2008, nr 1, s. 107; por. A. Gerecka-Żołyńska, jw., s. 134-135.
6. K. Zeidler, *Nowe przestępstwa w systemie karnoprawnej ochrony...*, jw.
7. Tenże, *Prawo ochrony dziedzictwa...*, jw., s. 207.
8. Tenże, *Rola i zadania policji w zakresie ochrony dziedzictwa kultury*, (w:) *Policja w Polsce. Stan obecny i perspektywy*, t. 1, Poznań 2007, s. 402.
9. W. Kotowski, B. Kurzępa, *Przestępstwa pozakodeksowe. Komentarz*, wyd. 1, Warszawa 2007, s. 612.
10. Dz.U. z 2003 r., Nr 119, poz. 1117 ze zm.
11. Zob. Uchwała SN z dnia 24 maja 2005 r., I KZP 13/05, OSNKW Nr 6/2005, poz. 50.
12. Materiały z konferencji naukowej „Prawna ochrona dziedzictwa kulturowego w Polsce – doświadczenia i wyzwania w XXI wieku”, Warszawa, 27 luty 2009 (publikacja w druku).
13. Zob. J. Karczmarek, K. Zeidler, *Karnoprawna ochrona zabytków*, „Prokuratura i Prawo” 2004, nr 2, s. 83 (autorzy – przed wejściem w życie art. 109b – za rodzajowy przedmiot ochrony przepisów karnych zawartych w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami uznali dziedzictwo narodowe; należy stwierdzić, że po wejściu w życie art. 109b ten pogląd jest nadal aktualny).
14. W. Kotowski, B. Kurzępa, jw.
15. Szerzej na temat definicji zabytku zob. K. Zeidler, *Prawo ochrony dziedzictwa...*, jw., s. 44-58.
16. Zob. W. Kotowski, B. Kurzępa, jw.
17. Tamże.
18. B. Gadecki, jw., s. 108.
19. W. Kotowski, B. Kurzępa, jw.; zob. także D. Olejniczak, *Zarys problematyki prawnej fałszerstw dzieł malarskich*, (w:) *Prawo muzeów*, pod red. J. Włodarski, K. Zeidler, Warszawa 2008, s. 87-88.
20. W. Kotowski, B. Kurzępa, jw.; zob. także D. Olejniczak, jw., s. 88.
21. Pogląd Sądu Apelacyjnego w Katowicach na temat znamienia „zbywa” na gruncie art. 274 k.k. – zob. wyrok SA w Katowicach z dnia 27 kwietnia 2006 r., II AKa 73/06, *Krakowskie Zeszyty Sądowe* 2006, nr 11, poz. 62, www.krakow.sa.gov.pl.
22. Pogląd M. Kalitowskiego na temat znamienia „zbywa” na gruncie art. 274 k.k. – zob. M. Kalitowski (w:) *Kodeks karny. Komentarz*, pod red. O. Górniok, Warszawa 2004, s. 768.
23. Pogląd W. Wróbla na temat znamienia „zbywa” na gruncie art. 274 k.k. – zob. W. Wróbel (w:) *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do art. 117-277 kodeksu karnego*, t. II, pod red. A. Zoll, wyd. 2, Zakamycze 2006, s. 1353.

24. Pogląd K. Indeckiego na temat znamienia zbycia w przestępstwie paserstwa – zob. K. Indecki, *Przestępstwo paserstwa w kodeksie karnym z 1969 roku. Analiza dogmatyczna*, Łódź 1991, s. 70.
25. Pogląd R.A. Stefańskiego na temat znamienia „zbywa” na gruncie art. 274 k.k. – zob. R.A. Stefański, *Przestępstwo zbycia dokumentu tożsamości*, „Prokuratura i Prawo” 2006, nr 5, s. 24.
26. Pogląd R. Zawłockiego na temat znamienia „zbywa” na gruncie art. 300 k.k. – zob. R. Zawłocki (w:) *Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Komentarz do art. 222-316*, pod red. W. Wąsek, wyd. 3, Warszawa 2006, s. 1309.
27. Pogląd M. Bojarskiego i W. Radeckiego na temat znamienia „zbywa” na gruncie art. 53 ustawy z dnia 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych – zob. M. Bojarski, W. Radecki, *Pozakodeksowe przepisy karne z komentarzem*, Warszawa 1992, s. 78.
28. Pogląd J. Majewskiego na temat znamienia „zbywa” na gruncie art. 6 § 1 ustawy z dnia 12 października 1994 r. o ochronie obrotu gospodarczego – zob. J. Majewski (w:) K. Buchała, P. Kardas, J. Majewski, W. Wróbel, *Komentarz do ustawy o ochronie obrotu gospodarczego*, Warszawa 1995, s. 122.
29. Zob. J. Majewski (w:) *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do art. 278-363 kodeksu karnego*, t. III, pod red. A. Zoll, wyd. 2, Zakamycze 2006, s. 756.
30. *Słownik języka polskiego*, t. III, Warszawa 1981, s. 988.
31. Pogląd W. Wróbla na temat znamienia „zbywa” na gruncie art. 274 k.k. – zob. W. Wróbel, jw., s. 1353.
32. Pogląd M. Kalitowskiego na temat znamienia „zbywa” na gruncie art. 274 k.k. – zob. M. Kalitowski, jw., s. 768.
33. Pogląd R.A. Stefańskiego na temat znamienia „zbywa” na gruncie art. 274 k.k. – zob. R.A. Stefański, jw., s. 25.
34. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. (Dz.U. z 1964 r., Nr 16, poz. 93).
35. Na temat „rzeczy oznaczonych co do tożsamości” – zob. np. A. Kawalko, H. Witzczak, *Prawo cywilne*, Warszawa 2008, s. 45.
36. Zob. J. Majorowicz (w:) *Kodeks cywilny. Komentarz*, pod red. Z. Resich, Warszawa 1972, s. 416.
37. Zob. W. Kotowski, B. Kurzępa, jw.
38. Tak trafnie W. Kotowski, B. Kurzępa, jw.
39. Zob. A. Księżopolska-Kukulka, *Dobra kultury jako przedmiot ochrony w prawie karnym*, „Prokurator” 2007, nr 2, s. 109.
40. D. Olejniczak, jw., s. 88-89.
41. Materiały z konferencji naukowej „Prawna ochrona dziedzictwa kulturowego w Polsce...”, jw.
42. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. (Dz.U. z 1997 r., Nr 89, poz. 555).

THE CRIMES OF SELLING A FORGERY COMMENTARY TO ARTICLE 109B OF THE STATUTE ON THE PROTECTION AND CARE OF HISTORICAL MONUMENTS

Up to 2006 combating the forgery of historical monuments applied article 286 § 1 of the penal code (the crime of fraudulence). The statute of 24 February 2006 on changing of the statute on the protection and care of historical monuments added, i.a. article 109b: whoever sells a movable object as

a movable historical monument or a historical monument as another historical monument, knowing that they are forged or remodelled, is subject to a fine, limitation of freedom or imprisonment up to two years. The presented article is a commentary on the titular crime.